

עמוד מס' 1

29.12.2013

דף מידע 160

חברי ארגון נכבדים

ישראל בר-און ואלישבע הניג לבית בר-און מודיעים בצער לחברי ארגון יוצאי בילגוראיי על פטירתה של אמם רחל בר-און אלמנתו של שמואל בר-און ז"ל שהלכה לעולמה.

רחל בר-און [זיכרון] ז"ל
1923-2013

רחל אמנו, רחל בר-און לבית זיכרון ילידת 1923 בזמושץ' שבפולין בת לאפרים זיכרון ז"ל ולאה זיכרון לבית דורנבוים ז"ל, רוחלה הלכה לעולמה בשנת התשעים לחייה בתאריך 19.12.2013 והובאה לקבורה בבית העלמין ירקון ב 20.12.2013.

אף שנולדה בזמושץ', בשל שמואל בעלה שהיה יליד בילגוראיי ופעילותו בארגון הראשון, הייתה רחל מעורבת באופן פעיל ביותר בפעילויות ארגון יוצאי בילגוראיי, הכירה היטב רבים מחברי הארגון דאז והייתה עוזרת ומסייעת לבעלה בפעילותו במסגרת זאת כמו הייתה בילגוראית מלידה.

רחל הייתה אישה חזקה מאותם ששורדים 'אף על פי ולמרות הכל'. אישה ששרדה את העוני והמחסור בעיר הולדתה, ששרדה את יסורי הרעב והסכנות שאיימו עליה בנתיבי הבריחה במהלך מלחמת העולם השנייה, ששרדה את הבריחה מבריה"מ, ששרדה משברים ותקופות קשות בשנותיה הראשונות בארץ, ששרדה משברים בריאותיים ומחלות ויכלה לכל מי ומה שקם ואיים על חייה, כל זאת ממש עד לחודשים האחרונים. אישה שאם היו אוספים את כל מחלותיה וכאביה ומחלקים אותם בין כל שונאי ישראל, היה מספיק לכולם ואפילו היו כמה דווים ברזרבה עבור שונאים חדשים. רופא המשפחה היה בודק אותה ומסנן מבין לשיניו: "היא שורדת כנגד כל הסיכויים"... ביום פטירתה, התקשרתי בין היתר לאחת משכנותיה והודעתי לה על ההלוויה. והיא סיפרה לי שכמשפחתה לבית שממול לביתנו, הזמינה אותה אמא לביתה כדי לברכה, מבין לבין, וכדרכם של יהודים, גלשה השיחה למחלות, והוסיפה אותה שכנה: "כששמעתי ממנה על כל מחלותיה, חשבת, איך היא בכלל חייה? אתה יודע ישראל מתי זה היה? לפני 35 שנה..." לפני חדשים ספורים הבהלנו אותה לבית החולים בפעם המי יודע כמה, רק שהפעם הייתה מונשמת ומורדמת, והנה בתוך ימים ספורים התאושה ושבה הביתה. כזה היה כוח הרצון שלה, וכל עוד היה בה כוח הרצון שרדה. מעולם לא נשברה, מעולם לא הפגינה חולשה, הייתה אישה מאד עצמאית, מאד דעתנית, אופי של סוחר מלידה בעלת יכולת להשיג את מה שרצתה אם במלים טובות ואם בהתנצחות, לא פעם שעה שעמדה על שלה לבשו פני חזות של שחקן פוקר שלא מסגירות איזה סוג של קלפים יש באמתחתו. בעלת עיקשות, ומרגע שהחליטה דבר מה לא היה כוח בעולם שיזיז אותה מהחלטה, איני חושב שאני מתבדה כשאני אומר שאת המשבר האחרון שלקח אותה מאתנו לא שרדה משום שככל הנראה החליטה שדי לה. סיבלה הגופני והכאבים הקשים הביאו אותה כנראה לאבדן מודע של אותו כוח-רצון חזק והיא רמזה לנו על כך ביותר מדרך אחת.

ככל ניצול שואה, גם רחל הייתה פרק מתוך ההיסטוריה היהודית, אישה שחיה וסיפרה והעבירה את משנת חייה כתורה שבעל פה. היא ומשפחתה ברחו מן הצורך הגרמני מפולין לאוקראינה ונשלחו לסיביר, 'סיבירסקיה אובלס', כך קראו למקום. מסיביר הגיעו לאורל ומשם לאוזבקיסטן והשתכנו בינגיחייט - קולחוז ליד העיר כאגן. רחל הייתה דמות

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 2

דומיננטית במשפחתה ובמהלך שהותם בבריה"מ של מלחמת העולם שם מצאו אבי המשפחה - אפרים ועוד אח קטן - לייבלה את מותם שימשה היא הבת הבכורה כמעין אם המשפחה, וכשכזאת טיפלה באמה וסייעה לאחיה אליעזר ולאחותה הצעירה אידה כדי שיוכלו להישאר כדבוקה אחת, לעבור ולשרוד את התקופה הזאת, ולהימלט מארצו של "שמש העמים" בה חיו אנשים כבלבירינט קפקאי, ידעו שכל רגע עלולה לנחות עליהם מכה של מוות רק לא ידעו מהיכן תבוא ומתי... לברוח משם אל החופש ואל התחייה. את מי שהיה לבעלה שמואל בר-און הכירה ב ינגיחייט. שמיל אף הוא הגיע מפולין וסיים את נדודיו בבריה"מ בטאשקנט ומשם לקולחוז "לניניזם". 26 ק"מ היה עובר רגלית כדי להגיע לעבוד בכאגן וכדי להגיע לשם עברה הדרך בינגיחייט. באחד הלילות הגיע לינגיחייט וחיפש מקום להניח שם את ראשו העייף, "יש כאן יהודים שאל?", התדפק על דלת, בפתח עמד יהודי שהתבונן בו ואמר: "כיצד אוכל לישון מכוסה בשמיכה כשליך יהיה קר על הרצפה? לך לבית שממול... והופנה אל משפחת זיצר. כאן הכירו זה את זה, אך דרכם נפרדה ורק לאחר ש"גנבו את הגבול" מברית המועצות ב 1945, כל אחד בנפרד, החל שמואל לחפש אחריה, בפולין, ובגרמניה וכאן מצא אותה, הוא היה אז במחנה של הג'וינט הופגסמר בקסל, והיא במחנה אחר בברלין, כדי שתגיע אליו נדרשה לעבור בשטחי השליטה של רוסיה אנגליה וצרפת אל האזור האמריקאי, כדי שתוכל לעשות זאת הפיק שמואל בעזרתו של רב במחנה מכתב שהיא אשתו והוא מבקש איחוד משפחות. להופגסמר הגיעה רחל שנכסיה היו לא יותר מאשר אמה, אחיה ואחותה. שם הם נישאו, ושם נולדתי אני, בנה הראשון, 'פרייקניו' שאותו אהבה בכל נפשה.

ב 1949 עלתה המשפחה לארץ, עברה מסלול קליטה רגיל, מחנות עולים, מעברה, שיכון ראשון לאחר 2000 שנות, חבלי קליטה, כל אותה העת הייתה סועדת ועזר כנגד בעלה, וסייעה לו להשתקם, לבנות עסק, ילדה את אחותי אלישבע, ומרגע שהעניינים התייצבו, לא ידעה עוד מחסור. בעלה דאג לכל מחסורה, נתן לה בית נאה וכלים ורהיטים נאים. והיא זכתה להשיא את ילדיה מהם קיבלה חמישה נכדים ושישה נינים כשעוד נינה נולדה 12 שעות לאחר הקבורה ובאותו תאריך. והרי לכם פרשנות נוספת ל "ה' נתן וה' לקח" ואולי נכון יותר יהיה לומר ה' לקח וה' נתן...

רוחלה בחייה הייתה למוסד של חסד, ללא תקציבים של רשויות מקומיות או ממשלתיות, מרגע שהחל גל העלייה מארצות חבר העמים, הפכה היא לאם לא פורמאלית למאות אנשים ומשפחות מבני עלייה זאת, היא הייתה פשוט פוגשת אותם ברחוב, מקבצת אותם, מביאה אותם לביתה, מגישה להם אוכל ומשקה, אספה בגדים וחילקה להם, הפעילה את השפעתה 'בבני ברית' כדי לקבל מענקים כספיים עבורם, פעלה אצל רופאים מומחים עבור החולים, תמכה בהם כספית, חיתנה בני זוג צעירים, עזרה להם לחפש עבודה, דאגה למלגות לימוד במוסדות להשכלה, והייתה לאוזן קשבת לכל בעיותיהם, עוד בראש השנה האחרון ביקשה וקיבלה תמיכה לחג מבית הכנסת בתל-גנים עבור חמשת הנזקקים האחרונים שנותרו לה ושהיא דאגה להם גם ממיטת חוליה אליה הייתה מרותקת מעל לשנה. כל היתר הסתדרו, ברוך השם, והיא שמחה הייתה בשמחתם משל היו ילדיה. רחלה' הם קראו לה בהערכה ובהערצה, רחלוצ'קה... והנה מלאו ימיה והסוף התדפק על הדלת, וכאביה וסבלה מעט השפיעו על דעתה ופתאום התחלפה לה השפה: לא יידיש, לא עברית... רוסית, רוסית... ואני לא מבין מה היא אומרת ומבקש מטניה המטפלת שלה שתתרגם לי, וטניה בחיך עצוב אומרת: "היא אמרה שדי לה, מספיק לה, היא בקשה נפשה למות". אבל גם טניה שבילתה אתה את שלושת השנים האחרונות והכירה אותה היטב הוסיפה, היא עוד תשנה את דעתה, היא לא מתכוונת למה שאמרה...

ועכשיו לכי לדרכך אמא, כל דבר יש לו קץ, ותהיה נחמתך שהקץ היה לאחר חיים של הגשמה ונחת והידע שהותרת אחריו המשך... איך ענית לי פעם כששאלתי אותך איך נישאת לאבא?

"אתה מתכוון לשאול מתי הוא הציע לי נישואין? ...את הצעת הנישואין שמיל עשה עוד במכתביו אליי לברלין, כך שאפשר לומר שהגעתי להופגסמאר כדי להינשא לו... היום כשזוגות חיים יחד ללא שבירת כוס, ושבע ברכות, וקידושין, וטבעת במשך שנים לפני שהם מתחתנים. היום דברים שכאלה לא קורים. באתי אליו כדי להינשא... ללא תקופת היכרות, בלי בילוי משותף לפני הנישואין, ותהליך החיזור נערך בהתכתבות, עד היום אני שומרת את המכתבים הללו. הפגישה הראשונה שלנו לאחר שנתיים של פרידה הייתה בהופגסמאר".

אמרתי לה:

"אני מוכרח לומר לך שאני לא הייתי מהמר על כך שנישואים שכאלה יעלו יפה, לא עבר בראשך אפילו הרהור שאולי אינכם מכירים זה את זה מספיק כדי לקבוע שאתם מתאימים? ושמיל היה איש חכם, מה הניע אותו להתקשרות מן הסוג הזה? אם אני הייתי עושה צעד שכזה הוא היה בוודאי מגנה אותי בחריפות ולא מרפה עד שהיה מניע אותי מכך... מעניין כמה זמן לאחר שהגעת התחתנתם?"

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 פקס: 03-5718129 baron-i@zahav.net.il

עמוד מס' 3

והיא ענתה לי:

"הגענו בתחילת אפריל, וכחודש מאוחר יותר, ב 7 למאי 1947, בל"ג בעומר התחתנו. באותו ערב היו במחנה כ 20 חופות. שאלת מה הניע אותנו להתקשרות מן הסוג הזה? לא תהיה מסוגל להבין זאת... וישמרך האל ממה שעבר על נפשנו... רק מי ששרד את אימי השואה, יבין מה עשתה היא לנפשנו. היינו עם שבור של יתומים, שברי משפחות מנותקות, מוכים, שפופים, שפלי רוח, רדופי סיוטים, סובלים מחרפת רעב וכבוד שנרמס, נתונים לחסד או לשבט ובעלי אינסטינקטים חשדניים של חיות שחמקו מן המלכודת. זה לא מכבר אבדנו שישה מיליון מאחינו, אחיותינו, ילדינו והורינו. לבנו תבע מאתנו לנסות ולפצות על החסך ולשקם מהר ככל האפשר את האבדן... להתחתן!!! קודם כל להתחתן!!! לפני הכול להתחתן!!! מיד!!! להקים משפחות חדשות, לא להמתין, להביא ילדים לעולם, מהר ככל האפשר, אין זמן לבררנות, הבה נוכיח לעצמנו ולעולם שאנו ניצחנו את המוות, שאנו ניצחנו את שונאינו, שיתפוצצו כשיראו ילד יהודי מחייד, שיתבוססו בדמם בתוך גלי ההריסות של מפתם ויטיחו בייאוש ראשיהם בקיר למראה אישה יהודייה שכרסה בין שיניה ואחרת הדוחפת עגלת ילדים ותינוק יהודי יפה, שחור שיער ועיניי שקד בתוכה."

...והם חיו ביחד כמעט 60 שנה... ועכשיו הם מאוחדים מחדש ויהיו נחים על משכבם זה לצד זה לנצח נצחים. שני פרורים מן ההיסטוריה היהודית וכל אחד מהם פירור שגודלו כשל עולם ומלאו...

יהא זכרכם ברוך.

משפחת זיצר – תמונה למזכרת שצולמה בזמושץ' בפסח 1939 לפני הבריחה לבריה"מ. עומדת מאחור אמי- רחל ז"ל [בת 16], משמאל לימין: אליעזר זיצר ז"ל [אחיה] שנפטר בארץ ב 1986. לייבלה היינאך ז"ל [אחיה הצעיר] שנפטר באוזבקיסטאן בהיותו בן 8, אפרים זיצר ז"ל [האב של אמי] נפטר ב 1941 בבריה"מ בגיל 50. שלום זיצר הי"ד [סבא של אמי] נרצח בזמושץ' ב 1941, בן 80 היה במוותו, לאה זיצר [האמא של אמי] שנפטרה בארץ ב 1988 ותבדל"א יהודית ויזן [אחותה של אמי] בישראל.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

ארגון יוצאי בילגוראיי בישראל

Bilgoraj Jewish survivors Organization - Israel

www.bil-is.com

עמוד מס' 4

תמונותיהם של שמואל ורחל כזוג צעיר. אחת התמונות ברה ריטוש וצביעה במעבדה באותם ימים.

הזוג שמואל ורחל הצעירים בסצנה רומנטית.

רחל כאישה צעירה בהחלט הייתה אישה יפה.

כתב וערך בנה - ישראל בר-און.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129